

เจ้าของ
ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา
ศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิชาเขตย์
ศาสตราจารย์กิตติคุณปรีชา ช่างขวัญอิน
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุนทร ณ รั้งมี
รองศาสตราจารย์ ดร. มารค ตามไท

บรรณาธิการ
ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา

กองบรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณา สถาอานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทุม อังกูโรหิต
รองศาสตราจารย์ ดร. ไสร็จ หงส์คารมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาญณรงค์ บุญหนูน

ฝ่ายสมาชิก
อรวรรณ สะหาบ
สังเวียน พู่เพ็อง
สำนักงาน ชั้น ๑๓ อาคารบรมราชกุมารี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
รหัสไปรษณีย์ ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์
(๐๒) ๒๑๙๔๖๕๕

การส่งชื่อเขียน
กองบรรณาธิการยินดีรับพิจารณาชื่อเขียน
ทางวิชาการเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่นบทความ
บทความวิจัย รายงานผลการวิจัย บทวิจารณ์
หนังสือ หรือบทวิจารณ์ชื่อเขียนที่เคยตีพิมพ์ใน
วารสารพุทธศาสน์ศึกษา จากนักวิชาการและ
บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย ผู้สนใจส่งชื่อเขียน
กรุณาส่งสำเนาชื่อเขียนนั้น ๒ ชุด
พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล (ถ้ามี) ถึงบรรณาธิการ

อัตราค่าสมาชิก
๑ ปี ๓ ฉบับ ๖๐ บาท
๒ ปี ๖ ฉบับ ๑๒๐ บาท
๕ ปี ๑๕ ฉบับ ๓๐๐ บาท

สมัครเป็นสมาชิกติดต่อ ดร. ประทุม อังกูโรหิต
สำนักงานวารสารพุทธศาสน์ศึกษา ชั้น ๑๓
อาคารบรมราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐
ธนาณัติสั่งจ่าย ดร.ประทุม อังกูโรหิต
ไปรษณีย์จุฬาลงกรณ์
จำหน่ายปลีก เล่มละ ๒๐ บาท
ที่ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา ตามที่อยู่ข้างบน
พิมพ์ที่โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วารสารพุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วารสารรายสี่เดือนของศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ISSN 0858-8325 © ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๒

จากบรรณาธิการ

วัฒนธรรมของการแลกก้นพูค

ภาพ First Steps วาดโดย Vincent van Gogh

วารสาร “พุทธศาสน์ศึกษา” ฉบับนี้มีชื่อเขียนแปลกๆอยู่เรื่อง
หนึ่งตีพิมพ์ เป็นชื่อเขียนของตนเอง ตอนที่ตั้งชื่อคอลัมน์นี้ให้กับ
ชื่อเขียนนี้ เรามีปัญหาว่าจะเรียกมันว่าอะไรดี จะว่าเป็น
บทความก็ไม่ใช่ ยิ่งเป็นงานวิจัยก็ยิ่งไม่ใช่ใหญ่เลย ที่สุดเราก็เรียกมันว่า
“บทสนทนาทางปรัชญา” อันที่จริง ความแปลกๆของชื่อเขียนเช่นนี้
สำหรับพวกผมที่อยู่ในวงการปรัชญาไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด งานเขียน
ทางปรัชญานั้นว่าโดยใจความก็คืองาน “วิชาการ” อย่างแน่นอน ที่ว่าเป็น
วิชาการหมายความว่าจุดประสงค์ของการเขียนก็เพื่อให้ความรู้และแง่คิด
แก่ผู้อ่าน มิได้ต้องการความบันเทิงเริงรมย์อะไรเลย แต่นักปรัชญานั้นเขา
เห็นว่า วิธีการนำเสนอความคิดของคนออกไปยังผู้อื่นนั้นน่าจะมีหลายวิธี

สุดแต่ว่าเรื่องนั้นๆเหมาะจะเขียนเป็นอะไรดี ท่านผู้อ่านสังเกตไหมครับว่า วารสารทางวิชาการเท่าที่เห็นโดยทั่วไปในบ้านเราหรือแม้แต่เมื่อนอกนั้น เขาจำกัดรูปแบบของการนำเสนอความรู้และความคิดของผู้เขียนว่า จะต้องเขียนออกมาในรูปของบทความ และบทความที่ว่านี้ก็มีลักษณะและรูปแบบที่ค่อนข้างตายตัวทั้งในทางภาษา การนำเสนอ และอื่นๆ กล่าวโดยสรุป บทความนั้นเน้นการนำเสนอความรู้และความคิดอย่างที่เขาตัวคนเขียนออกไปอยู่ข้างนอกข้อเขียนนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มีอะไรก็ว่าไปตามนั้น จะเอาความรู้ลึกของใครเข้าไปปะปนไม่ได้เลย แม้การวิเคราะห์ข้อมูลหรืออภิปรายผลก็ต้องกระทำอย่างที่ทำให้ข้อมูลเป็นตัวเดินเรื่อง ไม่ใช่ความรู้ลึกของคนเขียนเป็นตัวเดินเรื่อง ผมเข้าใจว่าข้อกำหนดเรื่องบทความที่กล่าวมานี้หากจำกัดอยู่ในทางวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ก็คงไม่เป็นปัญหาอะไร แต่ถ้าข้ามมายังมนุษยศาสตร์ก็อาจมีปัญหาเพราะมนุษยศาสตร์คือศาสตร์ที่สนใจ “ความคิดด้านใน” ของคนเขียนมากเท่ากับสิ่งที่เขาเขียนถึงหรืออาจจะ

มากกว่าเสียด้วยซ้ำ ประชยานั้นเป็นตัวอย่างที่ดีของมนุษยศาสตร์ งานเขียนของนักปรัชญาโบราณอย่างเพลโตนั้นอยู่ห่างไกลจากความเป็นบทความหรืองานวิจัยอย่างที่เราเข้าใจในสมัยนี้มาก ส่วนใหญ่เพลโตนิยมแต่งหนังสือเป็น “บทสนทนา” คือมีตัวละครในงานที่เขียน และตัวละครเหล่านี้ก็จะทำหน้าที่มาเล่าความคิดของตนแลกเปลี่ยนกับตัวละครอื่นๆ มีการโต้แย้งกัน หักล้างกัน ท้ายที่สุดเพลโตก็เชื่อว่าคนอ่านหลังจากอ่านบทสนทนาเหล่านี้แล้วก็จะได้รับความรู้และความคิดบางอย่าง ซึ่งหลักๆก็คือความคิดความเชื่อของผู้แต่งคือเพลโตนั่นเอง ท่านผู้อ่านบางท่านอาจบอกว่าที่เพลโตเขียนเช่นนั้นก็ไม่แปลกคอก เพราะเขากำลังเขียน “หนังสือ” ไม่ได้เขียน “งานวิชาการ” หรือ “วิทยานิพนธ์” ที่กล่าวมานี้ก็มีส่วนถูกอยู่แต่สำหรับผม นั่นก็เป็นเพียงเรื่องของรูปแบบ เนื้อในของหนังสือที่เพลโตแต่งนั้นเป็นวิชาการที่เข้มข้น ไม่ต่างจากงานวิจัยสมัยนี้เลย ยิ่งเราดูหนังสือที่กาลิเลโอแต่ง (ซึ่งได้รับอิทธิพลทางด้านรูปแบบมาจากเพลโต) เราก็จะเห็นได้ว่า หนังสือของกาลิเลโอนั้นเป็นงานวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์โดยแท้ คือมุ่งให้ความรู้อันเกิดจากการค้นคว้าและพบของผู้แต่งเอง แต่เวลาเขียน กาลิเลโอกลับเขียนเป็นบทสนทนา หรือนิยาย คือมีตัวละครมาคุยกัน และแลกเปลี่ยนความคิดกัน ในทางวิทยาศาสตร์

บทความหรืองานวิจัยสมัยใหม่นั้นดีตรงที่อ่านแล้วเรารู้ทันทีว่าคนเขียนกำลังพูดเรื่องอะไร และที่พูดอย่างนั้นเขามีเหตุผลอย่างไร ส่วนงานเขียนทางปรัชญาโบราณหรือวิทยาศาสตร์โบราณอย่างของเพลโตหรือกาลิเลโอนั้นอ่านแล้วต้องคิดว่าผู้เขียนต้องการเสนออะไร ซึ่งที่สุดเราก็จะเข้าใจ แต่ไม่ทันท่วงท่าเหมือนบทความสมัยนี้ ทำไมนักคิดโบราณจึงไม่เขียนความคิดของตนอย่างตรงไปตรงมาแบบการเขียนบทความสมัยนี้ ผมคิดว่าเหตุผลน่าจะอยู่ที่ปรัชญาโบราณเหล่านี้เห็นว่า ข้อเขียนที่ดีควรเป็นข้อเขียนที่อยู่ในลักษณะของการ “แลกเปลี่ยนพูด” บทความวิชาการหรืองานวิจัยสมัยนี้เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือเป็นการเขียนแบบ “พูดคนเดียว” แน่นอกรับการพูดคนเดียวมีข้อดีหลายอย่างเช่น เราไปของเราก็ได้เรื่อยๆเพราะไม่มีคนขัดคอ เสร็จแล้วเราก็จะหาทางหยิบโน้มนำนี้เข้ากับแนวคิดหลักๆที่เราต้องการเสนอเพื่อสนับสนุนว่า “ที่ข้าพเจ้าเสนอเช่นนี้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือที่เดียวนะท่าน” ท่านผู้อ่านเห็นจุดอ่อนของข้อเขียนแบบนี้ไหมครับ ผมนั้นมองเห็น คนเราเมื่อพูดคนเดียวย่อมง่ายที่จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอคติเป็นอคติที่ว่า “ฉันจะต้องถูก คนที่คิดไม่ตรงกับฉันจะต้องผิด” เอาไปเอามาแม้งานทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ในรูปของงานวิจัยสมัยนี้จำนวนมากก็เลยมีลักษณะของการรวบรวมข้อมูลแล้วตีความชนิดลากเข้าเข้าหาอคติในเบื้องต้นของคนเขียน ที่เป็นเช่นนั้นเราอาจโทษคนทำงาน ไม่

อาจโทษตัวศาสตร์ของเขาได้เลย เพราะศาสตร์ไม่ต้องการให้การทำงานเป็นการลากข้อมูลเข้าหาอคติของคนทำ แต่ปรากฏการณ์เช่นนี้ก็เกิดแล้ว และระบอบไปมากแล้ว ผมคิดว่าปัญหาส่วนหนึ่งที่สำคัญที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์นี้ก็คือ เพราะวิธีเขียนงานวิชาการสมัยนี้เป็นการพูดหรืออนุญาตให้พูดอยู่คนเดียวใช่หรือไม่

ผมเองเคยสงสัยมานานว่าสมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่นั้น การเขียนตัวหนังสือต้องมีตัวอย่างแน่นอน แต่ทำไมจึงทรงสอนผู้คนผ่านการสนทนา ไม่ทรงสอนโดยการแต่งหนังสือให้อ่านแน่นอน เรื่องนี้อาจเกี่ยวข้องกับความสะดวกการพูดนั้นสะดวกกว่าการเขียนอย่างไม่อาจเทียบกันได้ และการพูดสามารถแก้ได้เสมอ ไม่เหมือนการเขียนที่แก้ยาก เพราะจะแก้ได้ก็เมื่อหนังสือนั้นพิมพ์ใหม่เท่านั้น ไม่เหมือนพูดผิดวันนี้ พรุ่งนี้ก็แก้ไขได้ เป็นไปได้ไหมครับว่านอกจากเหตุผลเรื่องความสะดวกนี้แล้ว ยังมีเหตุผลที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งรองรับอยู่ เหตุผลที่ว่านั้นคือ รูปแบบการใช้ภาษาพูดนั้นเปิดโอกาสให้มีการ “สนทนากัน” ระหว่าง

พระองค์กับผู้ฟัง ทำไมจึงทรงต้องการรูปแบบเช่นนี้มากกว่าการทรงนั่งเขียนหนังสือหรือคัมภีร์อยู่ในที่หลักเรือนเพียงลำพัง แล้วให้ลูกศิษย์มาคัดลอกกันไปอ่าน ผมเชื่อว่าพระองค์ที่ทรงสอนมากเรื่องอคติน่าจะทรงเข้าใจได้ว่า คนเราต่อให้ประเสริฐหรือสูงส่งอย่างไร ต่อให้บริสุทธิ์อย่างไร การพูดคนเดียวอยู่เป็นเวลานานๆก็อาจเสี่ยงต่อการถูกครอบงำโดยอคติได้ พระเถระในบ้านเรานั้นท่านเทศนาอยู่ข้างเดียว ยิ่งเป็นเจ้าของสำนักด้วยแล้ว ยิ่งไม่มีโอกาสได้ยินเสียงแย้งจากลูกศิษย์เลย ทีสิมานะก็เลยพอกพูนจนกลายเป็นเจ้าเรือนไปในที่สุด

ความขัดแย้งในหมู่นักศาสนานั้นมีเป็นปกติ และบางทีก็ถูกลามกลายเป็นสงครามศาสนา นี้ไม่เฉพาะต่างศาสนาเท่านั้น แม้ในศาสนาเดียวกันก็มีสงครามระหว่างนิกายมานักต่อนักแล้ว แต่ความขัดแย้งเช่นนี้ไม่เคยมีในหมู่นักปรัชญา นักปรัชญานั้นได้ชื่อว่าเป็น “จอมเถียง” มากที่สุดในบรรดามนุษย์ทั้งหลายบนพื้นพิภพนี้ และนักปรัชญาคู่ด้วยกันนี้แหละที่เถียงกันเองมากที่สุด แต่ไม่เคยมีสงครามในหมู่นักปรัชญา ไม่มีการจ้วงมือปืนมาสังหารศัตรูทางความคิดของตน ความแตกต่างระหว่างปรัชญาและศาสนาข้างต้นนี้สำหรับผมมีปมสำคัญขมวดอยู่ที่เรื่อง “การพูดคนเดียว” หรือไม่นี่เอง นักปรัชญานั้นไม่คุ้นเคยกับการพูดคนเดียว แนวคิดทางจริยศาสตร์สมัยใหม่บางสำนักพูดด้วยซ้ำไปว่า อยากได้อะไรดีให้ช่วยกันพูดช่วยกันแย้ง สังคมที่ประชาชนมีหน้าที่ฟัง ท่านผู้นำมีหน้าที่พูดไม่อาจหวังจะเห็นความงอกงามอะไรได้

หลายปีก่อน บ้านเรามีเรื่องร้อนๆเกี่ยวกับความเห็นต่างกันในเรื่อง “อิตตา-อนิตตา” เวลานี้เรื่องซาลงไปมาก แต่ก็ซาแบบพร้อมจะลุกโชนใหม่เมื่อใดก็ได้ตามเหตุปัจจัย ผมเองก็พลอยมีเรื่องเดือดร้อนไปเหมือนกันจากเหตุการณ์คราวนี้ เรื่องก็มาจากการที่ผมเขียนไปในบทบรรณาธิการของวารสาร “พุทธศาสนศึกษา” ฉบับหนึ่งที่ออกในช่วงนั้นว่า ในทางปรัชญาการจะตีความว่าพระพุทธศาสนาสอนเรื่องอิตตายุ่อมเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจอะไร ผมพูดไปสั้นๆ ไม่ได้ให้รายละเอียด แล้วก็มีคนเอาไปขยายความทำนองว่าผมเข้าข้างวัดพระธรรมกาย เลยมีคนที่เกลียดชังวัดพระธรรมกายโทรศัพท์มาตำว่าอย่างที่ว่าทำงาน แต่เรื่องก็ไม่ได้ร้ายแรงอะไร ผมเข้าใจท่านที่ต่อว่า ท่านคงรักพระพุทธศาสนา ซึ่งก็ดีแล้ว

จากวันนั้นจนวันนี้ ผมยังเชื่อว่า ปัญหาทำนองเรื่องอิตตา-อนิตตานี้แหละที่วิชาปรัชญาจะมีส่วนช่วยคลี่คลายให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้ที่เห็นต่างกันมากที่สุด เพราะอะไรหรือครับ ก็เพราะจารีตของปรัชญานั้นเป็นจารีตของการ “แลกเปลี่ยนกันพูด” ข้อเขียนที่ท่านผู้อ่านจะได้อ่านต่อไปนี้ผมเขียนอย่างบังเอิญในวันหนึ่งเมื่อราวสองปีที่แล้ว ตอนที่เขียนก็

ไม่ได้วางโครงเรื่องเอาไว้ล่วงหน้า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นล่วงหน้าไม่ได้คอยฟังว่าอีกฝ่ายจะพูดว่าอย่างไร สิ่งที่อยู่ในหัวของผมตอนนั้นมีเพียงข้อมูลหลักๆ ของฝ่ายที่เชื่อว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่พระพุทธเจ้าจะทรงยอมรับว่ามีอิตตาเท่านั้นเอง ในทางปรัชญานั้น คนที่เชื่อว่ามีอิตตาคือจะเป็นคนส่วนใหญ่ นักปรัชญาชื่อดังแทบจะทั้งสิ้นเชื่อว่ามีอิตตาทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อลงมือเขียนผมก็เพียงแค่ปล่อยตัวละครสองตัวลงไปในเวทีแล้วคอยดูว่าทั้งคู่จะ “แลกเปลี่ยนและสวนกลับ” กันอย่างไรเท่านั้นเอง การเขียนหนังสือแบบปล่อยให้ตัวละครเล่นกันไปตามบทบาทนั้นท่านผู้อ่านจำนวนมากอาจสงสัยว่าจะเป็นไปได้อย่างไร แต่เรื่องนี้เป็นไปได้สำหรับผมครับ อันที่จริงผมมีประสบการณ์ทำนองนี้เมื่อหลายปีก่อนตอนที่เขียนหนังสือเรื่อง “ชีวิตกับความขัดแย้ง” หนังสือนี้เป็นหนังสือวิชาการทางด้านจิตวิทยา ศาสตร์ประยุกต์ พิมพ์โดยสำนักพิมพ์จุฬา เป็นหนังสือที่ผมเคยใช้ขอตำแหน่งวิชาการมาแล้ว ซึ่งก็แปลว่าท่านผู้อ่านยอมรับว่าเป็นงานวิชาการ แต่เนื้อหาของหนังสือก็แต่ง

อย่างเป็นเรื่องสั้นบ้าง บทสนทนาบ้าง บันทึกส่วนบุคคลบ้าง (สรุปคือไม่ใช่งานวิชาการแบบที่เห็นกันทั่วไป) เนื้อหาหนังสือส่วนใหญ่เลื่อนไหลออกมาเอง ตามตัวละครในตอนนั้นๆ ในทางจิตวิทยา ผมวิเคราะห์ว่าลึกๆ แล้วในตัวเราคงมี “ตัวตน” อยู่มากกว่าหนึ่ง ตอนที่เรานั้นความฝันบางอย่างมีเนื้อหาประหลาด ซ้ำซ้อน ชนิดที่เมื่อตื่นมาแล้วเราอาจมานั่งสงสัยว่าหากความฝันคืออาการที่สมองยังไม่ปิดการทำงานสนิท มันเลยโยงเอาเรื่องนั้นเรื่องนี้ที่เก็บไว้ในสมองมาโยงกันเป็นเรื่องเป็นราว เราจะอธิบายความฝันพวกนี้ได้อย่างไร ผมเชื่อว่าตัวตนบางตัวของผมไม่เปิดเผยตัวให้ผมรู้ มันอยู่ลึกๆ ที่ไหนสักแห่ง บางวันมันจะแสดงตัวผ่านความฝันจำพวกนี้ มันคิดภาพฝันเหล่านี้เอง หรือภาพฝันเหล่านี้แท้แล้วก็คือลมหายใจของมันเป็นเอง ประสบการณ์ที่มันมีอยู่ทั้งหมดเป็นสมบัติส่วนตัวของมัน ผมไม่มีประสบการณ์เหล่านี้ ดังนั้นจึงไม่แปลกที่เมื่อมันสร้างความฝันของมันขึ้น ผมจึงตื่นขึ้นมาแล้วนั่งงงว่าภาพฝันเหล่านี้ผมไม่สามารถคิดเองได้ (เช่นผมเคยฝันว่าตัวเองได้ท่องเที่ยวไปในดินแดนมหัศจรรย์แห่งหนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างในดินแดนนั้นผมเชื่อว่าจะไม่สามารถโยงมาหาประสบการณ์ที่ผมมีอยู่ตลอดชีวิตที่ผ่านมา เป็นต้น)

สรุปคือ ที่ผมกล่าวมาว่าข้อเขียนเรื่องอิตตา-อนัตตาที่ท่านผู้อ่านจะได้อ่านต่อไปนี้ผมเขียนอย่างไม่วางแผนนั้น ผมพูดจริง เมื่อผมไม่ได้วางแผนก็ยากจะบอกว่าตัวละครใดในเรื่องคือตัวผม อาจเป็นไปได้ที่ทุกตัวก็คือผมนั่นแหละ แต่เป็นผมในสภาพคนละตัวตน จะอย่างไรก็ตาม เมื่อเขียนจบ ทิ้งไว้ให้ลืมหลายเดือนแล้วเอามาอ่านใหม่เพื่อเกลา ผมพยายามตั้งใจให้ตนเองในฐานะคนเขียนว่าผมให้ความยุติธรรมแก่ตัวละครทุกตัวเท่ากันหรือไม่ คำตอบคือผมเชื่อว่าผมให้ความยุติธรรม อาจจะเพราะอย่างนี้ก็ได้ เมื่อต้นฉบับของข้อเขียนนี้ผมนำไปให้ลูกศิษย์ที่เรียนปริญญาเอกกับผมที่มหาจุฬาลงกรณ์ฯ ซึ่งบางท่านเป็นพระเถระ เป็นเจ้าคุณเสียด้วยซ้ำ ปฏิบัติที่ท่านมีต่องานชิ้นนี้คือ “รับได้” บางท่านบอกว่า “หากพระพุทธเจ้าจะทรงสอนว่ามีอิตตาอย่างที่โยมอาจารย์เขียน อาตมาก็ไม่ขัดข้อง”

นี่แปลว่าอะไร สำหรับผมแปลว่า ในตัวคนทุกคนมีตัวตนอยู่มากกว่าหนึ่ง เราคุ้นเคยกับตัวตนที่เรารับรู้ได้ ตัวตนนี้เรียนอะไรมาก็ยึดว่าถูก อาจารย์ที่ตนนับถือสอนอย่างไรก็ยึดว่าถูก สงครามศาสนานั้นเกิดจากการปะทะกันของตัวตนชนิดนี้ งานทางปรัชญานั้นอาจเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด (รวมศิลปะด้วย ปรัชญา กับ ศิลปะ สำหรับผมอยู่ใกล้กันมาก) สำหรับทำให้การสนทนาระหว่างตัวตนที่หลบเร้นอยู่ทั้งหลายในตัวเราเกิดขึ้นได้ ชาวไตรีนิกายเช่นนั้นผมเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องกับการพูดคุยกับตัวตนเหล่านี้ อาจารย์เช่นจึงไม่เทศนาอยู่ข้างเดียวใครครับ ©